УДК 330. 341 : 378.3
DOI: https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-36-10

Гаращук О. В.
доктор економічних наук, професор,
начальник відділу комунікацій
та міжнародного співробітництва
Державної служби якості освіти України
Куценко В. І.
доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
головний науковий співробітник
відділу природно-техногенної та екологічної безпеки
Державної установи «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»

Garashchuk Olena
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head at Deparment of Communications and International Cooperation
State Service of Education Quality of Ukraine
Kutsenko Vira
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Honored Scientist of Ukraine
Chief Researcher of Department of Natural-Technogenic and Environmental Safety
Public Institution «Institute of Environmental Economics
and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine»

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Розкриваються сутність інноваційної моделі соціально-економічного розвитку та її значення в забезпеченні сталого розвитку. Відзначено, що у високорозвинених країнах інноваційні процеси стимулюють науково-технічну діяльність, сприяють підвищенню продуктивності праці та економічному й суспільному розвитку в цілому. Викладено результати інноваційної діяльності в Україні, які зумовлюють її місце на ринку високотехнологічної продукції; наведено показники, що відображають упровадження нових технологічних процесів на промислових підприємствах. Розкрито чинники, що зумовили низькі показники розвитку інноваційних процесів в Україні. Важливе місце у статті відведено аналізу розвитку освітньо-наукової сфери, покликаної активізувати процес забезпечення впровадження інноваційної моделі соціально-економічного розвитку в Україні та сприяти підвищенню на цій основі життєвого рівня населення.

Ключові слова: сталий соціально-економічний розвиток, кадровий потенціал, інноваційна модель, освітньо-наукова сфера, фінансові ресурси.

Вступ та постановка проблеми. Нині важливим напрямом забезпечення соціально-економічного розвитку країни є її перехід на інноваційні моделі. Інноваційні зрушення мають охоплювати всі відтворювальні процеси (виробничі, фінансові, інституціональні тощо). В їх основі мають знаходитися інноваційні процеси, які у високорозвинених країнах стимулюють науково-технічну діяльність.

Рамковою парадигмою здійснення зазначених інновацій сьогодні, в умовах наростання екологічних проблем, є сталий розвиток, концептуальне бачення якого передбачає забезпечення високої якості життя включно з якістю навколишнього природного середовища для нинішнього і прийдешніх поколінь шляхом досягнення збалансованого соціально-економічного й екологічного розвитку, відповідального господарювання, упровадження механізмів відтворення довкілля, раціонального використання природно-ресурсного потенціалу країни, забезпечення екологічної безпеки та соціальної захищеності.

У цьому контексті слід зазначити, що Україна проголосила курс на інноваційний розвиток. Проте за індексом інновацій наша країна продовжує втрачати позиції. Якщо в 2015 р. за цим показником вона займала 53-ту позицію, то нині – 56-ту, тобто опустилася на три позиції (перше місце належить Німеччині, друге – Південній Кореї, третє – Сінгапуру, Польщі – 25-е, Естонії – 36-е, Латвії – 37-е, Литві – 38-е). Серед показників, які й визначили ці місця, є: витрати на дослідження та розробки, виробничі потужності, концентрація високотехнологічних публічних компаній тощо. Водночас слід зазначити, що наша країна зберігає значний науково-технологічний інноваційний потенціал, реалізацію якого має забезпечувати залучення необхідних інвестиційних ресурсів. Сприятливим для стимуляції інноваційно-інвестиційних процесів видається напрям, визначений завданнями щодо формування сталого соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження зазначеної проблематики містяться в наукових працях, авторами яких є В. Александрова, І. Балабанов, Г. Барош, О. Білорус, А. Галиця, А. Гальчинський, Н. Гончарова, М. Долішній, Г. Євтушенко та ін., які останнім часом особливу увагу приділили дослідженню інноваційних процесів, що відбуваються у соціально-економічному розвитку країни. Проте залишається багато в чому невивченим актуальний аспект, пов'язаний із необхідністю впровадження засад сталого соціально-економічного розвитку.

Метою даної роботи є визначення шляхів активізації інноваційного розвитку в Україні як передумови забезпечення сталого соціально-економічного розвитку та підвищення життєвого рівня населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна на початку XXI ст. входила до тридцяти країн світової інтелектуальної еліти, посідаючи одне з перших місць у світі за кількістю наукових працівників, а рівень освіченості українців перевищував середній індекс країн Східної Європи і СНД. Офіційна статистика свідчить, що у розвинутих країнах близько 90% приросту валового внутрішнього продукту забезпечується за рахунок упровадження нових технологій. У цих країнах інновації знаходяться у центрі інституціональних, економічних, екологічних, технологічних, організаційних факторів, оптимальне використання яких створює передумови для активної інноваційної діяльності, для виробництва високотехнологічної продукції.

Частка України на ринку високотехнологічної продукції натомість становить лише 0,05–0,1%. Це вкрай низький показник. Серед важливих причин існування такої ситуації зазначається відсутність у нашій країні національної інноваційної системи [1, с. 133]. Нині інноваційна діяльність в Україні характеризується:

– структурною деформацією;
– інституційною неповнотою;
– неузгодженістю та незбалансованістю технологічних, економічних і соціальних аспектів.

Так, в Україні інноваційні процеси не набули достатніх масштабів і не стали істотними чинниками зростання валового внутрішнього продукту, забезпечення сталого розвитку та соціальної безпеки. При цьому в нашій країні тривалий час спостерігалася тенденція зменшення обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів і послуг) промислових підприємств (рис. 1).

Незважаючи на те що в останній період мало місце певне зростання зазначеного показника, однак він, наприклад, у 2018 р. становив менше 75% до рівня 2010 р. До речі, подібна тенденція характерна і для показника обсягу реалізованої нової інноваційної продукції (рис. 2).

Водночас слід зазначити, що в країні в 2019 р. суттєво зросли показники щодо впровадження нових технологічних процесів, зокрема маловідходних, ресурсозберігаючих, а також виробництва нових видів машин, устаткування, приладів, апаратів тощо (табл. 1).

Водночас зростає і кількість підприємств, які займаються інноваційною діяльністю. І це при тому, що кількість промислових підприємств в Україні зменшується (табл. 2).

Усі ці дані свідчать про необхідність посилення інноваційної діяльності в Україні. І тут важлива роль відводиться освіті та науці. XXI ст. – це час переходу до високотехнологічного, інформаційного суспільства, пов'язаного передусім із Четвертою промисловою революцією, згідно з якою відбуваються суттєві зміни у виробництві та суспільстві. Щодо суспільного розвитку, то якість людського потенціалу, рівень освіченості та культури населення набувають вирішального значення для економіки та соціального поступу країни. За даними ООН, конкурентоспроможність країни у XXI ст. визначається не природними і навіть не фінансовими ресурсами, а кваліфікацією робочої сили. Не дивно, що, скажімо, Японія, яка претендує на світове лідерство у сфері впровадження інноваційних технологій, взяла курс на перехід до обов'язкової вищої

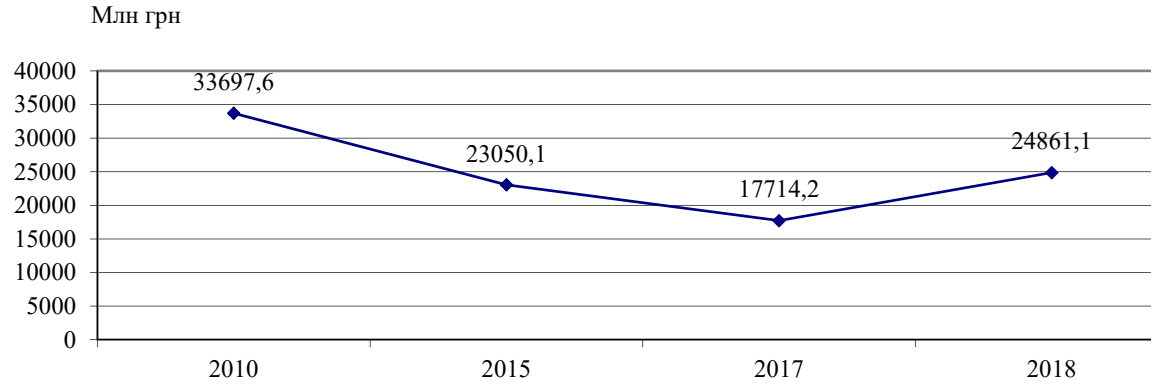

Рис. 1. Динаміка обсягу реалізованої інноваційної продукції в Україні, млн грн

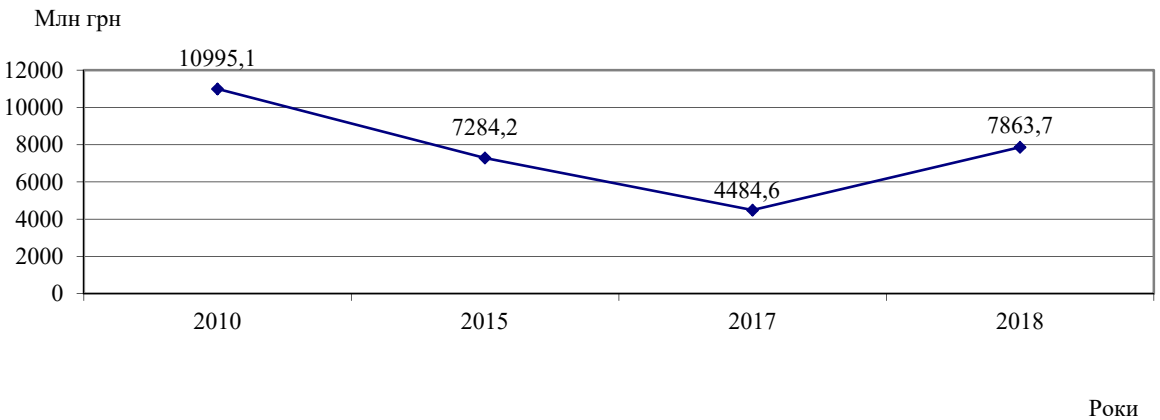

Рис. 2. Обсяг реалізованої нової інноваційної продукції в Україні, млн грн

Таблиця 1

Динаміка кількісних показників упровадження нових технологічних процесів і виробництва нових видів інноваційної продукції (товарів і послуг) у промисловості України, одиниць

Показник	2010	2015	2018	2019	2010–2018, +,-
Кількість упроваджених технологічних процесів	2043	1217	2002	2318	+275
у тому числі маловідходних, ресурсозберігаючих	479	458	926	857	+378
Кількість упроваджених видів інноваційної продукції (товарів, послуг)	2408	3136	3843	2148	-260
із них: нових видів машин, устаткування, приладів, апаратів тощо	663	966	920	760	+97

Джерело: складено за [2, с. 430]

Таблиця 2

Зміна кількості промислових підприємств України, що займаються інноваційною діяльністю

Показник	Усього, одиниць			Відсотків до загальної кількості підприємств		
	2017	2019	2017–2019,+,-	2017	2019	2017–2019,+,-
Кількість промислових підприємств, які впроваджували нові технологічні процеси та (або) нову чи значно вдосконалену продукцію (товари, послуги)	672	687	+15	14,3	13,8	-0,5
у тому числі:						
впроваджували нові технологічні процеси	456	478	+22	9,7	9,6	-0,1
із них нові або суттєво поліпшені маловідходні, ресурсозберігаючі	198	174	-24	4,2	3,5	-0,7
упроваджували види інноваційної продукції (товарів, послуг)	358	336	-22	7,6	6,8	-0,8
із них: нові види машин, устаткування, приладів, апаратів	143	137	-6	3,0	2,8	-0,2

Джерело: складено за [2, с. 430]

освіти, адже вона значною мірою визначає завтрашній день не лише окремої країни, а й світового співтовариства [3].

В Україні, на жаль, кількість працівників, задіяних у виконанні досліджень, зменшується (табл. 3).

Як видно з табл. 3, різко зменшилася кількість працівників, зайнятих у виконанні досліджень і розробок у галузі технічних наук, що вкрай негативно позначається на кількісних і якісних параметрах інноваційної діяльності, перш за все у промисловості. До речі, на нашу думку, на це вплинуло й те, що серед дослідників зменшується кількість молоді, а зростає кількість осіб 65 років і старше (рис. 3).

Водночас спостерігається і тенденція до зменшення загальної кількості дослідників (табл. 4).

Серед працівників сфери науки зменшення відбувається перш за все за рахунок молодих науковців (докторів філософії, бакалаврів тощо) (табл. 5).

Із вищенаведених даних видно, що в Україні спостерігається погіршення кадрового потенціалу сфери наукової

Таблиця 3

Динаміка кількості працівників в Україні, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, осіб

Показник	Усього		
	2017	2019	2017–2019, +,-
Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, усього	94274	79262	-15012
у тому числі за галузями наук:			
природничих	22140	21305	-835
технічних	48985	39033	-9952
медичних	5228	4192	-1036
сільськогосподарських	7451	6508	-943
суспільних	7239	6096	-1143
гуманітарних	3231	2128	-1103

Джерело: складено за [2, с. 425]

Таблиця 4

Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок в Україні, за категоріями персоналу, осіб

Показник	Усього		
	2017	2019	2017–2019, +,-
Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок	94274	79262	-15012
у тому числі:			
дослідники	59392	51121	-8271
техніки	9144	7470	-1674
допоміжний персонал	25738	20671	-5067

Джерело: складено за [2, с. 425]

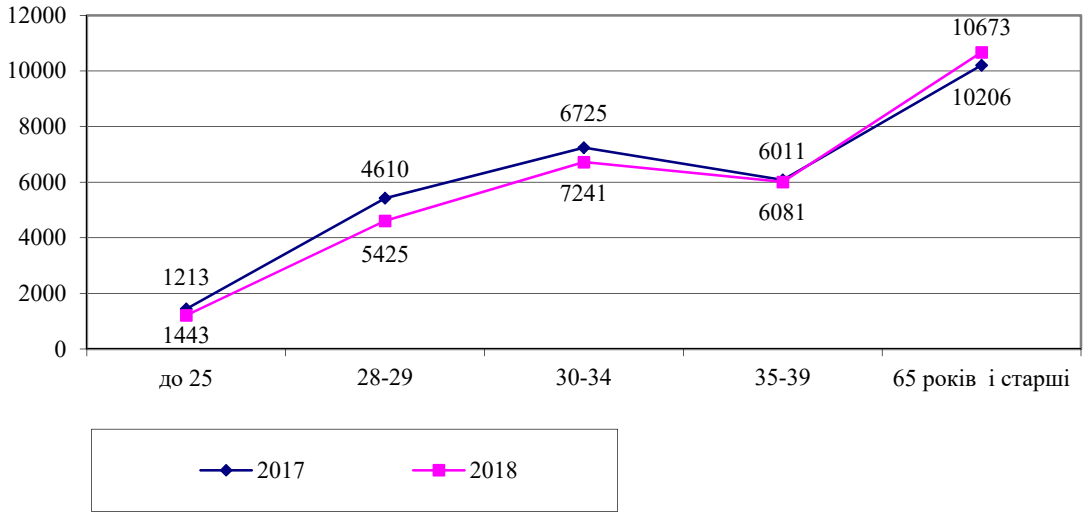

Рис. 3. Динаміка чисельності працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок в Україні, за віком, осіб

Таблиця 5

Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок в Україні, за рівнем освіти, осіб

Показник	Усього		
	2017	2019	2017-2019, +,-
Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, усього	94274	79262	-15012
з них:			
мають вищу освіту	81783	68744	-13039
доктори філософії (кандидати наук)	19219	16929	-2290
доктори наук	6942	6526	-416
магістри (спеціалісти)	46612	39148	-7464
бакалаври (молодші бакалаври, молодші спеціалісти)	9010	6141	-2869

Джерело: складено за [2, с. 425]

діяльності за рахунок зменшення як загальної їх чисельності, так і за рахунок старіння останніх. А це – загроза інтелектуальній спадковості поколінь, втрати наукових шкіл, науково-кадрового потенціалу в цілому.

Щоб подолати ці проблеми, а отже, стимулювати інноваційний розвиток в Україні, на думку, приміром, І. Вовк, необхідно забезпечити:

– системність у здійсненні державою заходів щодо реалізації інноваційного потенціалу національної економіки;

– постійне вдосконалення державного управління інноваційною діяльністю, що здійснюється без чітко сформульованої стратегії науково-технічного та інноваційного розвитку, послідовної та виваженої зовнішньої й внутрішньої економічної політики;

– розроблення та реалізацію дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери;

– ефективне використання наявних фінансових й інвестиційних ресурсів для реалізації державної науково-технічної та інноваційної політики;

– прискорення формування в Україні сучасного і масштабного ринку інноваційної продукції, інфраструктури інноваційної діяльності тощо [1].

Поліпшення матеріально-технічного та кадрового складників інноваційної діяльності потребує відповідного фінансового забезпечення [4]. Як свідчить статистика, сьогодні активність реального сектору економіки стримується відсутністю коштів, високими кредитними ставками банківських установ. Основним джерелом фінансування забезпечення інноваційної діяльності є власні кошти підприємства. Нині вони перевищують 84% загального обсягу фінансування витрат на інновації [5].

У цьому контексті вкрай важливими є вдосконалення механізму управління інноваційною діяльністю, у тому числі на рівні підприємства, залучення нових технологій у господарську діяльність [6]. Уся інноваційна діяльність має бути спрямована на формування передової структури промисловості та економічного зростання шляхом:

– упровадження ефективних енерго- і ресурсоощадних технологій;

– розвитку нових технологій і виробництв для забезпечення прогресивної структури економіки;

– проведення ефективної інноваційної політики;

– посилення інвестиційної діяльності за рахунок залучення коштів підприємств, фінансових установ, органів самоврядування з метою створення сучасної наукової та освітньої інфраструктури;

– надання підприємствам пільг під час освоєння на виробництві нових видів продукції;

– розроблення інноваційної політики (сукупність принципів і засобів, що забезпечують створення сприятливого інноваційного клімату у державі);

– урахування зарубіжного досвіду щодо здійснення технологічного переоснащення виробництва;

– поліпшення системи підготовки кадрів із вищою освітою та наукових кадрів, для яких характерна креативність.

Остання виявляється в таких напрямах:

– розвиток особистості, її соціальної активності та творчої діяльності;

– професійно-компетентнісний розвиток, який враховує специфіку професійної діяльності в межах виконання функціональних обов'язків, тощо.

У багатьох високорозвинених країнах світу освіта належить до пріоритетних галузей. Так, у США ще в 2012 р. було ухвалено документ «Проблеми освіти і загроза національній безпеці США». Відповідно, ця країна освіту вважає своїм пріоритетом. У Франції освіта з двох років і до закінчення вищого навчального закладу є безплатною. Такою вона, зокрема, є також у Румунії, Швейцарії, Фінляндії. Останнім часом і в Естонії освіту визнано першим пріоритетом. Для більшості із зазначених країн характерним є зростання конкурентоспроможності у високотехнологічних виробництвах.

У Японії, Сінгапурі, Індонезії, Тунісі, де від 16% до 20% бюджету країни спрямовується на розвиток освіти, визнали, що бюджет на освіту – це інвестиції в майбутнє країни, у забезпечення сталого розвитку. Щоправда, для забезпечення останнього, як свідчить досвід вищезазначених країн, необхідно досягти злагодженого взаємозв'язку бізнесу, влади та громадськості.

Україна володіє значним ресурсним потенціалом для підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців із вищою освітою. Зокрема, мережа вищих навчальних закладів у нашій країні – одна з найбільших у Європі. Проте фінансово-інвестиційний потенціал залишається недостатнім. У 2017 р. різко зменшилися видатки як на освіту в цілому, так і на вищу зокрема у загальних видатках, що не могло негативно не відобразитися на кількісних та якісних показниках підготовки фахівців із вищою освітою (табл. 6).

Фінансовим ресурсам, як відомо, властиво накопичуватися і споживатися. Потреба в них, їх наявність змінюється на різних етапах життєвого циклу кожного підприємства, організації, навчального закладу. Здійснений нами аналіз фінансових показників свідчить, що поліпшенню ситуації у цьому плані сприяють упровадження системного підходу, виявлення сильних і слабких сторін, що дає змогу створити на цій основі перспективний план розвитку, збільшити обсяг фінансових ресурсів, спрямованих на функціонування вищої освіти, у тому числі за рахунок залучення коштів ззовні та ефективного управління використанням наявних фінансових ресурсів.

Як відомо, основною метою управління фінансовими ресурсами є оптимізація фінансових потоків із метою максимального збільшення позитивного фінансового результату. Для цього кожен суб'єкт соціально-економічної діяльності має розробляти й ефективно застосовувати відповідні стратегії фінансування, а також науково-дослідний потенціал підприємства, організації для розроблення та впровадження технологій, котрі зменшать собівартість товарів і послуг, що, своєю чергою, зробить їх більш доступними широким верствам населення [8].

Цього можна досягти за умов:

– залучення фінансового капіталу для реалізації інноваційних проєктів;

– наявності в організації, підприємстві власного капіталу, достатнього для забезпечення фінансової стійкості;

– наявності ефективної системи управління фінансовими ресурсами, що забезпечує прозорість поточного та майбутнього фінансового стану, тощо [9].

Такий підхід дасть змогу прискорити інноваційну реструктуризацію в освітній сфері, де державне фінансування є недостатнім, де відбувається зменшення показників щодо розвитку вищої освіти (табл. 7).

До речі, у підготовці наукових кадрів (аспірантів і докторантів) відповідні тенденції порівняно з вищою школою виглядають дещо кращими (табл. 8).

Відзначені тенденції до зростання масштабів підготовки наукових кадрів мають позитивно позначитися на

Таблиця 6

Динаміка видатків зведеного бюджету на освіту

Рік	Показник	Видатки, % до	
		Загальних видатків	ВВП
2000	На освіту – всього	14,7	4,2
	у тому числі – на вищу	4,7	1,3
2005	На освіту – всього	18,1	6,1
	у тому числі – на вищу	5,7	1,8
2010	На освіту – всього	21,1	7,4
	у тому числі – на вищу	6,6	2,3
2017	На освіту – всього	16,8	-
	у тому числі – на вищу	3,7	-

Джерело: складено за [7, с. 11]

Таблиця 7

Динаміка основних показників розвитку вищої освіти в Україні

Показник	2010/11	2015/16	2019/20	2010/11-2017/18, +, -
Кількість вищих навчальних закладів, одиниць	854	659	619	-235
Кількість студентів, тис осіб	2491,3	1605,3	1439,7	-1051,6
Кількість випускників із вищих навчальних закладів, тис осіб	654,7	447,4	383,8	-270,9

Джерело: складено за [2, с. 122]

Таблиця 8

Динаміка підготовки аспірантів і докторантів, осіб

Показник	2000	2005	2010	2019	2000-2019, +,-
Кількість осіб, які закінчили аспірантуру	5132	6417	8290	2913	-2219
Кількість осіб, які закінчили докторантуру	401	373	459	511	+110

Джерело: складено за [2, с. 127]

інноваційно-інвестиційній діяльності в країні у цілому, адже інноваційність є втіленням знань, які генеруються на базі інформації. Здатність накопичувати знання з подальшим їх використанням для інноваційного розвитку економіки сприяє результативності, конкурентоспроможності людського капіталу, а отже, й усієї країни.

Висновки. Інноваційно-інвестиційна діяльність у контексті забезпечення сталого соціально-економічного розвитку в Україні стримується:

– відсутністю необхідного фінансування;

– високим економічним ризиком;

– недосконалістю відповідного наявного законодавства та інформації, яка б надала можливість усебічно розглянути питання з будь-якої проблематики та сприяти отриманню відповідних знань для оперативного вирішення будь-яких завдань і досягнення поставлених цілей.

Тому в подальшому інноваційна діяльність у нашій країні повинна бути спрямована на розвиток людського капіталу, забезпечення сталого розвитку та досягнення соціальної безпеки шляхом створення умов для реалізації інноваційної діяльності, що має комплексно-системний характер. Вона перш за все має охоплювати такі види діяльності, як:

– пошук ідей щодо зазначеної проблеми;

– організація дослідницьких робіт, інженерно-технічна діяльність, яка об'єднує дослідників стосовно раціоналізації, конструювання, забезпечення інженерно-технічної та маркетингової діяльності тощо.

Список використаних джерел:

1. Вовк І.Р. Інноваційні аспекти розвитку економіки держави в умовах ринкової трансформації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку.* 2011. № 704. С. 132–138.
2. Статистичний щорічник України за 2019 рік. Державна служба статистики України. Київ, 2020. 465 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/zb_yearbook_2019.pdf (дата звернення: 02.04.2021).
3. Гаврилова Т.А., Хорошевский В.Ф. Базы знаний интеллектуальных систем. Санкт-Петербург, 2000. 384 с.
4. Канафоцька Г.П. Стан, перспективи розвитку інноваційних процесів в Україні та можливості їхнього впливу на формування ВВП. *НТІ.* 2008. № 4. С. 39–43.
5. Рубан В., Чубукова О., Некрасов В. Інноваційна модель стратегічного розвитку України: методологія і досвід. *Економіка України.* 2003. № 6. С. 14–19.
6. Євтушенко Г.І., Куценко В.І. Інноваційно-управлінський драйвер фінансового забезпечення соціального розвитку (теоретико-методологічний аспект). *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України :* збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 20–22 березня 2019 р. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. С. 85–87.
7. Вища освіта в Україні у 2017 році. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2018. 298 с.
8. Пузирьова П.В. Матриця ключових стратегій в управлінні фінансовим потенціалом промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки.* 2010. № 6. С. 151–156.
9. Гнип Н.О. Моделі формування фінансового потенціалу в рамках стратегії економічного зростання підприємства. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво».* 2010. № 2. С. 63–66.

References:

1. Vovk I.R. (2011) Innovatsiyni aspekty rozvytku ekonomiky derzhavy v umovakh rynkovoyi transformatsiyi [Innovative aspects of the state economy development in the conditions of market transformation]. *Visnyk Natsional'noho universytetu „Lvivska politekhnika",* no. 704, pp. 132–138.
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020) Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2019 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2019]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/zb_yearbook_2019.pdf (accessed 02 April 2021).
3. Gavrilova T.A., Khoroshevsky V.F. (2000) *Bazy znaniy intellektual'nykh sistem* [Intelligent Systems Knowledge Base]. St. Petersburg: Piter. (in Russian)
4. Kanafots'ka H.P. (2008) Stan, perspektyvy rozvytku innovatsiynykh protsesiv v Ukrayini ta mozhlyvosti yikhnoho vplyvu na formuvannya VVP [State, prospects of development of innovative processes in Ukraine and possibilities of their influence on GDP formation]. *NTI,* no. 4, pp. 39–43.
5. Ruban V., Chubukova O., Nekrasov V. (2003) Innovatsiyna model stratehichnoho rozvytku Ukrayiny: metodolohiya i dosvid [Innovative model of strategic development of Ukraine: methodology and experience]. *Ekonomika Ukrayiny,* no. 6, pp. 14–19.
6. Yevtushenko H.I., Kutsenko V.I. (2019) Innovatsiyno-upravlinskyy drayver finansovoho zabezpechennya sotsial'noho rozvytku (teoretyko-metodolohichnyy aspekt) [Innovative-managerial driver of financial support of social development (theoretical and methodological aspect)]. *Proceedings of the Stratehiya i praktyka innovatsiynoho rozvytku finansovoho sektoru Ukrayiny:* Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya (Ukraine, Irpin, March 20–22, 2019), Irpin: University of the State Fiscal Service, pp. 85–87.
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018) *Vyshcha osvita v Ukrayini u 2017 rotsi. Statystychnyy zbirnyk* [Higher education in Ukraine in 2017. Statistical collection]. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine.
8. Puzyrova P.V. (2010) Matrytsya klyuchovykh stratehiy v upravlinni finansovym potentsialom promyslovykh pidpryyemstv [A matrix of key strategies in managing the financial potential of industrial enterprises]. *Aktualni problemy ekonomiky,* no. 6, pp. 151-156.
9. Hnip N.O. (2010) Modeli formuvannya finansovoho potentsialu v ramkakh stratehiyi ekonomichnoho zrostannya pidpryyemstva [Models of financial potential formation within the framework of the enterprise's economic growth strategy]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpryyemnytstvo,* no. 2, pp. 63–66.

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Аннотация. Раскрыта сущность инновационной модели социально-экономического развития и её значение для обеспечения устойчивого развития. Отмечено, что в высокоразвитых странах инновационные процессы стимулируют научно-техническую деятельность, способствуют повышению производительности труда и в целом экономическому и общественному развитию. Изложены результаты инновационной деятельности в Украине, обуславливающие ее позицию на рынке высокотехнологичной продукции; приведены показатели, отражающие внедрение новых технологических процессов на промышленных предприятиях. Раскрыты факторы, обусловившие низкие показатели развития инновационных процессов в Украине. Важное место в статье уделено развитию образовательно-научной сферы, призванной активизировать процесс обеспечения внедрения инновационной модели социально-экономического развития в Украине, что должно способствовать повышению жизненного уровня населения.

Ключевые слова: устойчивое социально-экономическое развитие, кадровый потенциал, инновационная модель, образовательно-научная сфера, финансовые ресурсы.

INNOVATIVE-INVESTMENT BASES FOR SUSTAINABLE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Summary. The article notes that in modern conditions, an important direction of ensuring socio-economic development is its transition to innovative models, which should cover all reproduction processes. Ukraine proclaimed a course on innovative development. However, in terms of the coefficient of innovative development, our country is significantly behind not only highly developed countries, but also from Poland and the Baltic countries. And, unfortunately, this gap is growing. The authors cite the reasons for this situation, in particular the lack of a national innovation system in Ukraine. The article presents the dynamics of indicators characterizing the processes of development and implementation of innovative products. Among them are goods, services, technological processes and the like. The presence of a significant differentiation of indicators characterizing the level of innovative activity, namely: from 55.7% among enterprises in the field of pharmaceutical products and preparations to 3.3% in the field of water supply, sewage, waste management, is emphasized. Considerable attention is paid to the disclosure of factors that can ensure the transformation of Ukraine into a high-tech society based on an innovative model. This should be facilitated by the availability of appropriate resources, including human resources. It is noted that in Ukraine the number of workers who are engaged in research and development is decreasing. And this trend is characteristic of almost all branches of science, except for medical ones. The greatest decline is characteristic of the technical branches of science, which, of course, negatively affects the introduction of an innovative model of socio-economic development. A negative indicator in this context is the deterioration of the age structure of researchers: the number of employees involved in the implementation of scientific research and development under the age of 25 is quite low and high enough at the age of 65 and older. This is a threat to the intellectual continuity of generations, the loss of scientific schools, the scientific and personnel potential of the country. Improving the material and technical and personnel component of innovation, in turn, requires further strengthening of the financial and investment potential, which can be achieved not only by increasing the state budget for these purposes, but also by attracting funds from outside and by effectively managing the use of existing financial resources.

Key words: sustainable socio-economic development, human resources, innovative model, educational and scientific sphere, financial resources.